

133 (133).
KHOREN ABLAPUTYAN'IN ANLATTIKLARI
(1893, YEDESYA [URFA] DOĞUMLU)

Der Zor'a gittiğimizde ben on altı yaşındaydım. Bizi Pıseru'ya götürdüler. Orası Der Zor'a sekiz saatlik mesafedeydi. Orda tahta bir köprü vardı; altından Habur Nehri akardı. Biz iki katliam gördük : biri 1915'te; diğeri 1921'de. 1915'te yine suçlu olan Almanlardı; tertipleyen onlardı. Sürgün sırasında Almanlar beyaz ekmeğe yiyor, ekmeğin içini atıyorlardı. Aç olduğumuzu görerek, ekmeğin içini yemeyelim diye arkalarına sürüp atmaya başladılar. Habur Nehri'nde Ermeni çocukların çıplak cesetlerinin Pıseru'dan Şıdadi'ye kadar iki kilometre boyunca yüzdüğünü gördüğümü hatırlıyorum. Şıdadi denilen yerde küçük, büyük, kız ve kadın yetmiş beş bin Ermeni toplanmıştı. Yabancı Türk jandarmaları çevremizi sarmıştı. Ailemizden on iki kişiyi vurup öldürdüler. Orası ana baba günüydü. Der Zor Ermeniler için bir mezbaha oldu. Der Zor taraflarına düşen Ermeni kayboldu gitti; Şam tarafına düşen Ermeni kurtuldu. Çeçenler bizim Ermeni halkını götürüp katlediyor, parçalıyor, altınlarını alıyordu...

Bir gün jandarmalar gelip babamı Arap Mıslıt Paşa'nın yanına götürdüler. Paşa baktı ki, babam iyi Arapça konuşuyor, ona sordu : "Sen Ermeni misin?"

- Urfa'nın Kamurc Köyü'ndenim.

- Sen gitme, siz çocuklarla birlikte burda kalın; ben size toprak veririm ekersiniz.

Babam ona şöyle cevap verdi : "Hayır! ben halkımla birlikte gideceğim."

Musul'a kadar bize dokunan olmadı; ama açlıktan kırıldık. Hepimizi götürüp dolaştırıyorlardı. Sonra, halk yorulsun diye gene aynı yere getiriyorlardı.

Musul çevresinde Süryani köyleri vardı; biz Urfalılar, dört yıl orda kaldık. Sonra, Fransız, İngiliz geldi; 1918'de Alman ve Türk yenildi. Bizi bir hayvan vagonuna doldurdular ve : "Herkes kendi ülkesine dönsün" dediler. Gidip baktık ki, aynı Türkler orda. Annem eve girmek istemedi; sonra Çeçenleri çıkarıp kendi evlerimize yerleştik. Baktık ki, Çeçenler Ermenilere zarar vermek için zeytin ağacını kesiyor. Babam şehir yöneticisinin huzuruna çıktı. O babama sordu : "Ha, Hakob Ağa köyde ne var ne yok?"

- Ne mi var? Çeçenler zeytin ağaçlarını kesiyorlar.

Adam oturup bir mektup yazdı ve bana verdi. Mektubu götürüp Çeçenlere verdim. Mektupta "Ermenilere dokunmayın" yazılıydı.

Bir gün bir Türk gelip babama : "Zeytin bahçeni bana ver, yoksa başını yerim" dedi.

Bir gün de geldiler; Atatürk'ün emri varmış; götürüp babamı asacaklarmış.

Ben artık büyümüşüm; babamı kurtarmak için, bahçemizi sattım.

Savcının yanına gittim. Savcı kapıyı açıp sordu : “Sen kimsin?”

- Ben Abulbut’un oğluyum, diye cevap verdim.

- Sakın Hakob’un oğlu olmayasın, dedi.

- Evet.

Meğer, o da babamın tanıdığıymış.

Başladım anlatmaya; babamın Diyarbekir hapisanesinde olduğunu...

Adam çıkarıp, bana altınlar verdi, ve şöyle dedi :”Git! Bu parayla ne sattıysan geri al. Baban zamanında bize çok iyiliklerde bulundu. Ben senin adına Mustafa Kemal Paşa’ya bir mektup yazarım. Mektubu bana okudu. Sonra aceleyle gönderdi.

Atatürk Ankara’dan telefon açmış ve şöyle demiş:

- Abulbut Aco’yu serbest bırakıp eve gönderin.

Gardiyanlar : “Abulbut Aco! Git! Seni kurtardığı için Atatürk’e dua et.” Demişler.

Babamı serbest bıraktılar.

Sonra, 1921’de, Acemi Paşa Suudi Arabistan’dan geldi. Atatürk şöyle dedi: “Türk’ün bulunduğu yerde, başka halkın yaşamaya hakkı yoktur.” Sonra gelip bizi Suriye’ye sürgüne gönderdiler; zira Beyrut ve Suriye Fransızların elindeydi; Mısır ise İngilizlerin.